

NOVI PAKET PREDLOGA MERA U SEKTORU ZDRAVSTVA NA OSNOVU ISKUSTVA EPIDEMIJE COVID-19

Članovi NALED-ovog Saveza za zdravstvo su u maju 2020. definisali predlog mera za čije sprovođenje nudimo podršku Vladi Republike Srbije, a koje je potrebno primeniti kako bi se smanjili negativni efekti epidemije COVID-19 i izbegli loši efekti eventualnog novog talasa ove bolesti.

Napominjemo da je Savez za zdravstvo sredinom marta 2020. definisano predlog 15 hitnih mera za sektor zdravstva, u cilju omogućavanja nesmetanog snabdevanja tržišta lekovima i medicinskim sredstvima. Pojedine predložene mere su već primenjene, dok su neke i dalje aktuelne. Mere koje sada predlažemo definisane su na osnovu iskustva poslovanja u vreme epidemije i u toku trajanja vanrednog stanja u Srbiji i nadovezuju se na neke od uspešnih mehanizama koje je Vlada RS već primenila. Podsećamo i da je NALED u februaru 2020. godine objavio prvo izdanje [Sive knjige zdravstva](#) sa 50 preporuka komplementarnih post-COVID 19 merama koje sada predlažemo.

1. **Definisati procedure u zdravstvu za slučaj krizne situacije.** U slučaju novog talasa bolesti COVID-19 ili druge zdravstvene krize, potrebno je **unapred definisati mehanizme i procedure** za interventni uvoz medicinskih sredstava i lekova. Ovo je od posebnog značaja kako bi se izbegle eventualne nestašice zaštitne opreme ili pojedinih lekova u slučaju nove krize (izazvane ovom bolešću, ali i u drugim vanrednim okolnostima). Ovakvo planiranje treba da bude deo sveobuhvatnog kriznog plana, na osnovu iskustava iz krize izazvane bolešću COVID-19. U okviru ovih mehanizama posebno je važno predvideti:
 - a. sistem koji omogućava doniranje uvezene robe (donacija zaštitne opreme u vreme trajanja epidemije COVID-19 trenutno nije moguća)
 - b. sistem za automatsko (privremeno) prepoznavanje sistema kvaliteta drugih država i relevantnih institucija (npr. biocidna sredstva koja su upisana u listu odobrenih biocidnih proizvoda Evropske agencije za hemikalije)
 - c. automatsko uvezivanje sistema carine sa sistemom ALIMS-a i drugih institucijama, kako bi se omogućio ubrzan uvoz, uz dokumentacionu kontrolu i stavljanje u promet robe bez čekanja na rezultate uzorkovanja, u slučaju procenjenog niskog nivoa rizika (proces uvoza je značajno unapređen, ali i dalje nije omogućena automatska razmena podataka između institucija)
2. **Omogućiti javno-privatni dijalog u procesu donošenja propisa, posebno u kriznim situacijama.** U procesu izrade propisa kao i definisanja mehanizama koji se primenjuju u slučaju krizne situacije, a koji imaju efekte na poslovanje, neophodno je uključiti predstavnike privrede kroz reprezentativna udruženja i asocijacije, kao i strukovna udruženja. NALED predlaže formiranje **Zajedničke grupa za zdravstvo**, na nivou Vlade, koja bi u kriznim situacijama mogla da pruži stručnu podršku institucijama Vlade RS. Uloga Zajedničke grupe za zdravstvo jeste da u redovnim uslovima omogući održavanje javno-privatnog dijaloga, unapređenje propisa i prevazilaženje administrativnih barijera u sektoru zdravstva.

3. **Uvesti eDoznake.** U cilju smanjenja birokratije za poslodavce, manjeg opterećenja zdravstvenog sistema, ali i preciznog vođenja statistike u zdravstvu i smanjenja direktnog kontakta tamo gde nije neophodan, potrebno je uspostaviti elektronski sistem registracije bolovanja zaposlenih i izdavanje eDoznaka. Potrebno je da eDoznake pacijenti i zdravstvene ustanove mogu da primenjuju i u redovnim stanjima, dakle ne samo u kontekstu COVID-19.
4. **Unaprediti eRecept.** U vreme krize izazvane bolešću COVID-19, eRecept se pokazao kao posebno korisno, prethodno uspostavljeno rešenje. Potrebno je omogućiti automatsko elektronsko produženje eRecepta za hronične bolesnike, u slučaju izbijanja nove krize koja može da optereti medicinski sistem i ograniči kretanje građana.
5. **Uvesti potpunu digitalizaciju postupaka vezanih za lekove i medicinska sredstva.** U toku trajanja vanrednog stanja izazvanog krizom usled bolesti COVID-19, ALIMS je u značajnoj meri započeo ili nastavio sa primenom digitalnih procedura za veliki broj usluga (izdavanje uvoznih dozvola i odobrenja dodatnih markica za lekove koji nemaju dozvolu za lek u Republici Srbiji, izdavanje Rešenja o registraciji medicinskih sredstava za sva sredstva koja mogu naći primenu u prevenciji i borbi protiv virusa i slično). Takođe, rokovi u kojima su procedure završavane su smanjene, što je privredni olakšalo poslovanje i doprinelo snabdevenosti tržišta. Ovakav pristup se pokazao kao odlična praksa i potrebno je **sve procedure vezane za lekove u potpunosti prebaciti na digitalna rešenja**, bez potrebe dostavljanja dodatne dokumentacije u papirnom obliku, za bilo koji postupak. Potpuna digitalizacija svih zahteva vezanih za lekove je naročito važna i za redovne procedure, kao što je dobijanje dozvole za novi lek, zahtevi za izmene i dopune, obnova dozvole za lek, zahtevi za izdavanje kontrolnih markica. NALED preporučuje da se pre digitalizacije postupaka, uradi njihova pojedinačna **optimizacija**, uzimajući preporuke korisnika u obzir, kao i detaljne analize sprovedene kroz nacionalni projekat ePapir.
6. **Procedura uvoza leka koji nema dozvolu za lek u Srbiji.** Definisati mogućnost i proceduru za uvoz neregistrovanog leka kada je zbog otežanog pružanja zdravstvene zaštite potrebno uvesti količine veće od 5,000 kutija na godišnjem nivou, kada ova potreba nije direktno uslovljena epidemiološkom situacijom. U praksi dolazi do situacije da ukoliko jedna zdravstvena ustanova uveze kompletnu količinu potrebnog neregistrovanog leka, druge zdravstvene ustanove nemaju mogućnost da dodatnog uvoza ovakvog leka, u slučaju potrebe.
7. **Omogućiti testiranje na COVID-19 u privatnim zdravstvenim ustanovama.** Kapaciteti privatnog sektora bi mogli da se koriste za serološka testiranja građana Srbije, kao i za testiranje na prisustvo novog korona virusa. Potrebno je omogućiti privatnom sektoru da na komercijalnoj osnovi, uz korišćenje testova odobrenih od državnih institucija, sprovodi testiranje pacijenata, odnosno uzimanje briseva i slanje uzoraka na PCR testiranje u službene laboratoriju, uz finansijsku nadoknadu za testiranje u službenim laboratorijama. Istovremeno, kako bi svi imali koristi od korišćenja privatnih kapaciteta u sistemu javnog zdravlja, potrebno je omogućiti da rezultati testova iz privatnog sektora po automatizmu ulaze u državni IT sistem (covid19.rs), uz poštovanje svih protokola kada je u pitanju zaštita ličnih podataka pacijenta.
8. **Uključiti kapacitete privatnih zdravstvenih ustanova za primenu standardne operativne procedure i uključenje u sistem nadzora nad COVID-19.** Ova preporuka je naročito važna u

slučaju narednog talasa COVID-19 ili neke druge slične zdravstvene krize. U ovom trenutku privatne zdravstvene ustanove u kojima se leči značajan broj građana Srbije, pacijente sumnjive na infekciju novim korona virusom mogu da upute isključivo u državne domove zdravlja, uključene u sistem nadzora, čime se zdravstveni sistem dodatno opterećuje.

9. **Omogućiti obavljanje ne-urgentnih operativnih procedura u privatnom sektoru, uz posebne ugovore sa RFZO, u cilju smanjenja listi čekanja.** Na ovaj način kapaciteti privatnog sektora bili bi adekvatno iskorišćeni, uz smanjenje pritiska za državni zdravstveni sistem i brži dolazak do medicinske usluge za pacijente. Neke od procedura koje je moguće vršiti su iz oblasti oftamologije, dijagnostike (MRI, CT), ali i specijalističkih pregleda u slučajevima kada pacijent ne može da dobije uslugu u javnom sektoru u razumnom roku, zbog opterećenosti sistema.
10. **Nastaviti razvoj eZdravlja u Srbiji.** NALED-ov Savez za zdravstvo je na raspolaganju Vladi RS da stručnim i tehničkim kapacitetima doprinese izradi programa razvoja eZdravlja, kroz uspostavljanje dijaloga sa ključnim akterima, uključujući i privatni sektor kako bi digitalizacija usluga u zdravstvu i celokupnog zdravstvenog sistema bila dodatno unapređena.